

Sygn. akt III KK 500/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Jerzy Grubba
SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga
w sprawie **T. B.**

skazanego z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i art. 4 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 8 lutego 2023 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie

z dnia 25 maja 2022 r., sygn. akt V Ka 216/22

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Drawsku Pomorskim

z dnia 18 lutego 2022 r., sygn. akt II K 694/19,

- 1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Koszalinie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**
- 2. zwraca skazanemu opłatę od kasacji w kwocie 450 zł.**

UZASADNIENIE

T. B. został oskarżony o popełnienie przestępstwa kwalifikowanego z art. 207 § 1 i 3 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. polegającego na tym, że od stycznia 2005 r. do 18 czerwca 2019 r. w D. znęcał się psychicznie i fizycznie nad swoją żoną B. B. oraz dziećmi A. B., B. B. i Ł. B., w ten sposób, iż wszczynał awantury domowe, w trakcie których wyzywał pokrzywdzonych słowami wulgarnymi, uznanymi powszechnie za obelżywe i obraźliwe, zmuszał dzieci do wykonywania określonych przez niego zadań, ograniczał dostęp do ciepłej wody, nie przekazywał środków finansowych na podstawowe utrzymanie oraz stosował wobec pokrzywdzonych przemoc fizyczną przez: - w stosunku do B. B., uderzanie pięścią po twarzy oraz otwartą dłońią po głowie i całym ciele, popychanie i szarpanie jej, czym w dniu 22 września 2015 r. spowodował obrażenia ciała w postaci stłuczenia z krwiakiem dolnej wargi, stłuczenia z krwiakiem lewej okolicy jarzmowej, stłuczenia z podbiegnięciem krwawym okolicy obu ramion, stłuczenia ściany klatki piersiowej po prawej stronie, naruszające czynności narządów ciała, inne niż określone w art. 156 § 1 k.k., trwające nie dłużej niż 7 dni,

- w stosunku do córki A. B., duszenie, uderzanie jej otwartą dłońią po twarzy, szarpanie za włosy i popychanie,
- w stosunku do syna B. B., uderzanie rękoma po całym ciele, zaś w stosunku do syna Ł. B., uderzanie ręką i grzejnikiem elektrycznym po całym ciele i twarzy oraz przyduszanie do podłogi, w wyniku czego w dniu 21 września 2015 r. pokrzywdzony doznał obrażeń ciała w postaci stłuczenia z otarciem naskórka i krwiakiem lewej okolicy czołowej, stłuczenia lewej okolicy jarzmowej, stłuczenia z obrzękiem tkanek miękkich, krwiakiem i otarciem naskórka prawego podudzia, naruszające czynności narządów ciała, inne niż określone w art. 156 § 1 k.k., trwające nie dłużej niż siedem dni, przy czym następstwem czynu psychicznego i fizycznego znęcania się nad synem Ł. B. było targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie.

Sąd Rejonowy w Drawsku Pomorskim - orzekając w składzie jednego sędziego - wyrokiem z dnia 18 lutego 2022 r., sygn. akt II K 694/19 uznał oskarżonego za winnego tego, że w okresie od bliżej nieustalonego dnia 2005 r. do

dnia 10 stycznia 2016 r. w D., znęcał się psychicznie i fizycznie na swoją żonę B. B. oraz dziećmi A. B., B. B., Ł. B., przy czym nad żoną od bliżej nieustalonego dnia w 2005 r. do 22 września 2015 r., nad synem B. B. od bliżej nieustalonego dnia w 2005 r. do września 2013 r., nad synem Ł. B. od bliżej nieustalonego dnia w 2005 r. do 21 września 2015 r., w ten sposób, iż wszczynał awantury domowe, w trakcie których wyzywał pokrzywdzonych słowami wulgarnymi, ponadto poniżał ich naruszając godność osobistą oraz powodując obniżenie ich poczucia wartości, stale ich krytykował, nie udzielał im właściwego wsparcia, kontrolował wydawanie przez nich pieniędzy, wzbudzał w nich poczucie winy, lekceważył ich potrzeby, a także stosował wobec pokrzywdzonych przemoc fizyczną przez: w stosunku do B. B., uderzanie pięścią po twarzy oraz otwartą dłońią po głowie i całym ciele, popychanie i szarpanie jej, czym m.in. w dniu 22 września 2015 r. spowodował u niej obrażenia ciała w postaci stłuczenia z krwakiem dolnej wargi, stłuczenia z krwakiem lewej okolicy jarzmowej, stłuczenia z podbiegnięciem krwawym okolicy obu ramion, stłuczenia ściany klatki piersiowej po stronie prawej, naruszające czynności narządów, inne niż określone w art. 156 § 1 k.k., trwające nie dłużej niż siedem dni, w stosunku do córki A. B., duszenie, uderzanie jej otwartą dłońią po twarzy, szarpanie za włosy i popychanie, w stosunku do syna Ł. B., uderzanie ręką po całym ciele i twarzy oraz przyduszanie do podłogi, uderzanie urządzeniem elektrycznym typu farelka, w wyniku czego w dniu 21 września 2015 r. doznał on obrażeń ciała w postaci stłuczenia z otarciem naskórka z krwakiem lewej okolicy czołowej, stłuczenia lewej okolicy jarzmowej, stłuczenia z obrzękiem okolicy lewego sutka, stłuczenia z otarciem naskórka prawego podudzia, naruszające czynności narządów ciała, inne niż określone w art. 156 § 1 k.k., trwające nie dłużej niż siedem dni, tj. przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to został skazany na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z orzeczeniem środka karnego wskazanego w art. 41a § 1 k.k. oraz środka kompensacyjny wskazanego w art. 46 § 2 k.k.

Wyrok ten został zaskarżony apelacją obrońcy oskarżonego.

Sąd Okręgowy w Koszalinie – orzekając w składzie 3 sędziów – wyrokiem z dnia 25 maja 2022 r., sygn. V Ka 216/22 utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Od tego wyroku kasację wniósł obrońca skazanego, w której zarzucił uchybienie w postaci braku rzetelnej kontroli orzeczenia pierwszoinstancyjnego przez nierozważenie zarzutów apelacyjnych dotyczących uchybień w zakresie oceny zeznań pokrzywdzonych, oceny wyjaśnień oskarżonego, jak też dowodu z opinii psychologicznej. W kasacji podniesiono również zarzut rażącej niewspółmierności orzeczonej kary.

W toku rozprawy kasacyjnej, po poinformowaniu stron postępowania o możliwości zaistnienia w tej sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależytej obsady sądu odwoławczego, obrońca skazanego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania z powodu zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej wskazanej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., podtrzymując nadto sformułowane zarzuty kasacyjne. Prokurator, na podstawie art. 436 k.p.k., wniósł o rozpoznanie kasacji jedynie w zakresie zaistniałego uchybienia wskazanego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. i uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wnioski stron postępowania kasacyjnego, zainspirowane w pierwszej kolejności treścią postanowienia Sądu Najwyższego o wstrzymaniu wykonania kary pozbawienia wolności wobec skazanego, należało uznać za trafne. Rzeczywiście w tej sprawie zaistniało uchybienie mające postać bezwzględnej przyczyny odwoławczej wskazanej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytego składu sądu w postępowaniu odwoławczym w okresie pandemii.

Sąd odwoławczy procedując w przedmiocie apelacji w składzie 3 – osobowym, nie uwzględnił treści art. 14fa ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID – 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U poz. 1842 z późn. zm.) dodanego przez art. 4 ustawy z dnia 20 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 1023). Z treści wskazanego przepisu wynika, że w okresie obowiązywania

stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID – 19, oraz w okresie roku po ich odwołaniu w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego o przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica nie przekracza 5 lat, na rozprawie apelacyjnej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli w pierwszej instancji sąd orzekał w takim samym składzie. W kontekście wskazanego przepisu należało również rozważyć, czego Sąd odwoławczy nie uczynił, rozumienie pojęcia „sprawy o przestępstwo”. Zdaniem Sądu Najwyższego sprawą o przestępstwo poddaną osądowi pierwszej instancji jest sprawa o taki czyn, jak wskazał to (co do opisu i jego kwalifikacji prawnej) oskarżyciel w akcie oskarżenia. Dopóki nie dojdzie do wyrażenia przez sąd w formie władczej odmiennej oceny prawnej, dopóki czyn wskazany w skardze oskarżycielskiej będzie określał przedmiot postępowania. Nieodzwonne jest również wskazanie, że pojęcie „sprawa o przestępstwo” nie stanowi kategorii statycznej charakteryzującej całe postępowanie od momentu jego wszczęcia do prawomocnego zakończenia. Jest to kategoria dynamiczna, mogąca podlegać zmianom na kolejnych etapach postępowania karnego i zależna jest od decyzji procesowych podejmowanych w jego toku. Skoro sąd nie jest związany ani opisem czynu, ani jego kwalifikacją prawną przyjętą przez oskarżyciela i może uznać, że przedmiotem postępowania jest inaczej opisany czyn lub inaczej zakwalifikowany, to ta ocena, zwłaszcza dokonana w formie wyroku wydanego po przeprowadzeniu przewodu sądowego, będzie determinowała dalszy przebieg postępowania w sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2022 r. I KZP 15/21).

W tej sprawie Sąd pierwszej instancji dokonał zmiany opisu czynu oskarżonego i jego kwalifikacji prawnej przyjętej w akcie oskarżenia, eliminując z opisu czynu stwierdzenie, że następstwem zachowania oskarżonego w postaci psychicznego i fizycznego znęcania się nad synem Ł. B. było targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie i dając wyraz tej zmianie opisu czynu w jego kwalifikacji prawnej, przez przyjęcie, że przypisany oskarżonemu czyn wyczerpuje dyspozycję art. 207 § 1 k.k., który zagrożony jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Ta nowa ocena prawna zachowania oskarżonego, w sytuacji zaskarżenia wyroku Sądu

pierwszej instancji jedynie apelacją obrońcy oskarżonego, powinna zostać rozważona przez Sąd odwoławczy w kontekście składu sądu w postępowaniu odwoławczym. Skoro jednak stało się inaczej, to uchybienie popełnione przez Sąd odwoławczy miało charakter bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., skutkującej koniecznością uchylenia wyroku Sądu odwoławczego niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych w kasacji zarzutów i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Z uwagi na uwzględnienie wskazanego uchybienia ograniczono rozpoznanie kasacji tylko do tego zagadnienia.

Z tych powodów orzeczono jak na wstępie.

(r.g.)

[ms]